บทเรียนที่

๔

การฟัง

และการดู

ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร

สาระสำคัญ

การฟังและการดูเป็นกระบวนการรับสารที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคแห่งการสื่อสาร ทำให้มีช่องทางรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้น ผู้รับสารจึงต้องใช้ทักษะการฟังและการดูที่รับสารผ่านตาทำงานร่วมกัน เพื่อให้กระบวนการรับสารดำเนินไปอย่างราบรื่น และควรเลือกรับสารให้เหมาะสม ดังนั้นผู้รับสารจึงจำเป็นจะต้องมีความรู้ทั้งองค์ประกอบ หลักการ มารยาท แนวทางการวิเคราะห์และประเมินค่า เพื่อให้การรับสารจากการฟังและการดูมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สาระการเรียนรู้

๑ **ความหมายและความสำคัญ**
ของการฟังและการดู

๒ **องค์ประกอบ**
ของการฟังและการดู

๓ **หลักการฟัง**
และการดู

๔ **แนวทางการวิเคราะห์และ**
ประเมินค่าการฟังและการดูจากสื่อต่าง ๆ

๕ **มารยาท**
ในการฟังและการดู

๑ ความหมายและความสำคัญ ของการฟังและการดู

๑.๑ ความหมายของการฟังและการดู

การฟัง

การรับสารหรือข้อมูลจากเสียง
มาตีความหมาย เพื่อให้เข้าใจ
สิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อสาร
โดยอาศัยความรู้ผสมกับความรู้ใหม่
เพื่อทำความเข้าใจ

การดู

การรับสารด้วยตาทำให้เห็นภาพ
และรับรู้เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ
จากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์
การดูสิ่งต่าง ๆ จากการศึกษานอก
สถานที่ หรือละครเพื่อหาความรู้
หรือ ความบันเทิง

๑.๒ ความสำคัญของการฟังและการดู

๑

ช่วยในการติดต่อสื่อสาร
ในชีวิตประจำวัน
ทำให้สื่อสารได้ราบรื่นขึ้น
เพราะการฟังและการดู
ที่มีประสิทธิภาพ
จะทำให้การสื่อสาร
บรรลุตามที่ต้องการ

๒

ช่วยในเรื่องความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคล การฟัง
และการดูอย่างรู้กาลเทศะ
และเหมาะสมจะเป็นการ
สร้างสัมพันธภาพที่ดี
กับบุคคล รอบข้าง
และจะช่วยลดความขัดแย้ง
ระหว่างการสื่อสารได้

๓

ให้ประสบความสำเร็จ
ในการประกอบอาชีพ
เนื่องจากในบางอาชีพ
ต้องอาศัยความสามารถ
ในการฟังและการดู
มากเป็นพิเศษ
เช่น นักวิจารณ์เพลง

๒ องค์ประกอบ

ของการฟังและการดู

๑ **ผู้รับสาร** คือ ผู้รับข้อมูลจากสิ่งที่ฟังและดู และทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้รับ

๒ **ความพร้อม** คือ สภาวะที่ผู้รับสารมีความสนใจและมีความสามารถในการรับรู้สารได้ เช่น ไม่ง่วงนอน ไม่วิตกกังวล ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรับสารที่ครบถ้วน

๓ **ตำแหน่ง** คือ ตำแหน่งในการรับสารมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เช่น การดูละครเวที จะต้องคำนึงถึงตำแหน่งที่นั่งว่าอยู่ส่วนใดของโรงละคร เพื่อให้สามารถมองเห็นและได้ยินเสียงอย่างชัดเจน

๔ **ภาพ** คือ สารที่นำเสนอเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว ซึ่งภาพจะมีความสัมพันธ์กับแสงที่ใช้ในการนำเสนอ ดังนั้นควรพิจารณาความสว่างของแสงให้เหมาะสมต่อการมองเห็น

๕ **การตีความหมาย** คือ การทำความเข้าใจความหมายของสารที่ได้จากการฟังและดู หากผู้รับสารมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสารนั้น ๆ ก็จะช่วยให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

๖ **เสียง** คือ สารที่สามารถรับรู้ผ่านการได้ยิน ทำหน้าที่สื่อความหมายให้ผู้รับสารเข้าใจ เช่น เสียงพูด เสียงร้องเพลง ทั้งนี้เสียงบางเสียงอาจไม่สามารถสื่อความหมายตามวัตถุประสงค์ได้ เช่น เสียงฝนตก เสียงเด็กร้อง

๗ **ทัศนคติ** คือ สภาพจิตใจที่มีอิทธิต่อความคิดในเรื่องที่ฟังและดู โดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์การรับรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ใหม่หรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้รับสารก็ได้

๓ หลักการฟังและการดู

๑ **การมีสมาธิในการรับสาร** คือ การตั้งใจฟังและดูอย่างเต็มที่ โดยไม่สนใจสิ่งรบกวนอื่น ๆ สมาธิเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ทำให้เราเข้าใจสาร และแสดงถึงมารยาทที่ดีในการฟังและดูผู้อื่นพูด

๒ **การจับประเด็นสำคัญ** คือ การฟังหรือดูอย่างมีสมาธิ เพื่อหาใจความสำคัญและนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓ **การพิจารณาไตรตรองผู้รับสารจากการฟังและการดู** คือ การฟังหรือดูอย่างมีสมาธิ เพื่อหาใจความสำคัญและนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยแยกแยะข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น

๔ แนวทางการวิเคราะห์และ
ประเมินค่าการฟังและการดูจากสื่อต่าง ๆ

การวิเคราะห์

การฟังหรือดูเรื่องราวต่าง ๆ แล้วแยกแยะข้อมูลที่ได้ เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวได้อย่างลึกซึ้งขึ้น การจะวิเคราะห์สารได้ดีนั้น ผู้วิเคราะห์จำเป็นต้องมีพื้นฐานในการจับประเด็น และ ความเข้าใจในเรื่องราวที่กำลังวิเคราะห์อยู่

การฟังและดูเรื่องราวต่าง ๆ แล้วบอกคุณภาพของเรื่องได้ว่าดีและมีคุณค่าหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ทั้งนี้ควรพิจารณาตามความคิด เหตุผล และประสบการณ์ ซึ่งแต่ละบุคคลมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป

การประเมินค่า

สารแต่ละประเภทมีลักษณะต่างกัน จึงควรวิเคราะห์และประเมินค่า ตามลักษณะของสารนั้น ๆ โดยมีแนวทางดังนี้

๑. สื่อประเภทข่าวสาร

จุดมุ่งหมายหลักของการฟังและดูข่าวสาร
คือ เพื่อรับรู้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นต่าง ๆ
เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว
หรือเรื่องของสังคม โดยการฟังข่าว
เราจะได้ทราบถึงรายละเอียดของเหตุการณ์
แนวทางแก้ไขปัญหา และมุมมองที่หลากหลาย

สารแต่ละประเภทมีลักษณะต่างกัน จึงควรวิเคราะห์และประเมินค่าตามลักษณะของสารนั้น ๆ โดยมีแนวทางดังนี้

๒. สื่อประเภทการโฆษณา

จุดมุ่งหมายของการฟังและการดูสื่อโฆษณาคือ การศึกษาสารประโยชน์ของสิ่งที่โฆษณา โดยศึกษาการใช้ถ้อยคำแล้วใช้ความคิดของตนวิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือของสารดังกล่าวการฟังและการดูสื่อโฆษณาไม่ควรตัดสินใจ หลงเชื่อหรือคล้อยตามสิ่งที่ โฆษณาในทันที ดังนั้นการรับสารประเภทนี้จะต้อง คำนึงถึงเหตุผลประกอบด้วยเสมอ เพื่อพิจารณาว่าสิ่งที่โฆษณามีความสมเหตุสมผลหรือไม่

สารแต่ละประเภทมีลักษณะต่างกัน จึงควรวิเคราะห์และประเมินค่าตามลักษณะของสารนั้น ๆ โดยมีแนวทางดังนี้

๓. สื่อประเภทละคร

จุดมุ่งหมายของการฟังและการดูสื่อละคร คือ ความเพลิดเพลิน การวิเคราะห์และประเมินค่าสื่อละครอย่างละเอียด จะช่วยให้ผู้รับสารเห็นภาพสะท้อนชีวิตและสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ดังนั้นการฟังและการดูควร ศึกษารายละเอียดเพื่อให้เห็นว่าละครได้นำเสนอ ความคิดสำคัญประการใด และความคิดดังกล่าวมีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ตลอดจนสามารถนำแนวคิดนั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง

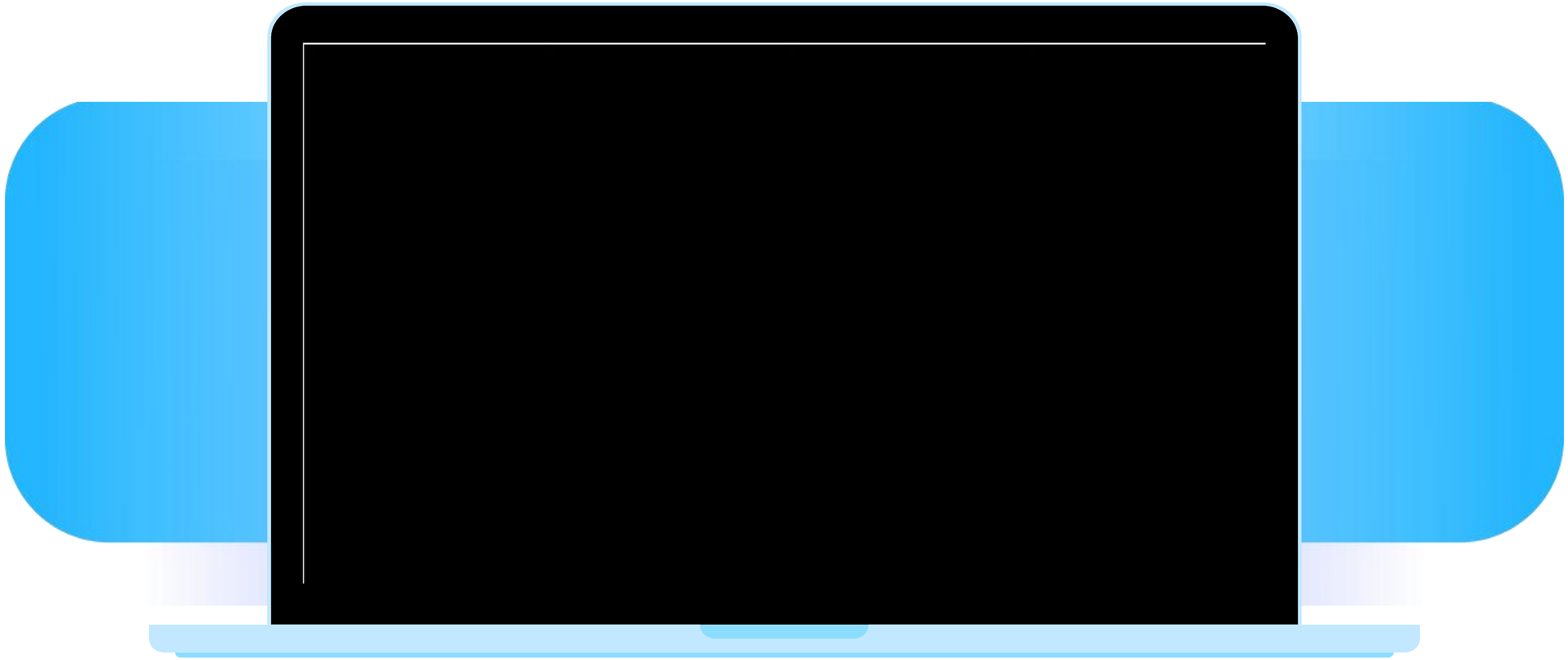
สารแต่ละประเภทมีลักษณะต่างกัน จึงควรวิเคราะห์และประเมินค่า ตามลักษณะของสารนั้น ๆ โดยมีแนวทางดังนี้

๔. สื่อประเภทสารคดี

จุดมุ่งหมายหลักของการดูสารคดี คือ เพื่อรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง เช่น ข้อเท็จจริง ความรู้ หรือเหตุผลที่ผู้สร้างต้องการสื่อสารออกมา การวิเคราะห์สารคดีจึงสำคัญมาก โดยเริ่มจากการแยกแยะว่า ส่วนไหนเป็นข้อเท็จจริง ส่วนไหนเป็นแค่ความคิดเห็นของผู้สร้าง จากนั้นจึงตรวจสอบว่าข้อมูลเหล่านั้นน่าเชื่อถือแค่ไหน โดยเฉพาะข้อเท็จจริง ต้องมีการอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ เช่น ทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับ หรือแหล่งข้อมูลที่น่าไว้วางใจ

การฟังและการดูสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๕

มารยาท

ในการฟังและการดู

มารยาทในการรับสารเป็นสิ่งที่ควรคำนึงอยู่เสมอ
เนื่องจากการมีมารยาทในการฟังและการดูนับ
เป็นการให้เกียรติคู่สนทนาหรือผู้ส่งสาร
ช่วยสร้างบรรยากาศอันดีระหว่างการสื่อสาร
ตลอดจนลดความขัดแย้งหรือความขุ่นข้องหมองใจกัน
รวมทั้งยังทำให้การสนทนา
ดำเนินไปด้วยความราบรื่น และมีอุปสรรค ลดน้อยลง
ส่งผลให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์
โดยมีมารยาทในการฟังและการดูที่ควรคำนึง ดังนี้

๑ เมื่อฟังอยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ควรสำรวม
กิริยามารยาทให้สงบ และตั้งใจฟัง

๒ ควรตั้งสมาธิในการฟังและการดู จดจ่อกับสิ่งที่ฟังและดู
ไม่ควรรบกวนสมาธิทั้งของตนเอง และผู้อื่น

๓ ควรมีใจเป็นกลางและเปิดกว้าง รับสารโดยปราศจากอคติ

๔ คำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมรับฟังและดู ไม่ควรส่งเสียงหรือ
แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

๕ หากมีข้อสงสัยควรเก็บไว้สอบถาม
เมื่อมีโอกาส

๖ แสดงความคิดเห็นและการวิจารณ์สาร ไม่ควรกระทำขณะที่กำลังฟังหรือดู เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

๗ มีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างเหมาะสม ไม่แสดงสีหน้า

๘ ควรมีความตั้งใจและความพร้อมในการรับสาร

๙ ถ้าการแสดงไม่ระบุที่นั่ง ไม่ควรจองที่นั่ง และถ้าต้องยืนดู ควรระวังอย่าบังผู้อื่น

๑๐ ควรปรบมือเป็นจังหวะ เมื่อพูดจบ หรือเมื่อแสดงจบ เพื่อแสดงความชื่นชม

